

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

รูปแบบการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพ ศึกษาถึงตัวแบบการอธิบายความเจ็บป่วย (Explanatory model) ของผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการ ตรวจรักษาในคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลลำพูน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มารับบริการตรวจรักษาในคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลลำพูน จำนวน 3,645 คน (สถิติทะเบียนผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการในคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลลำพูน, 2551)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 18 คน เป็นผู้ป่วยที่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ ($HbA_{1c} \leq 6.5\%$) จำนวน 10 คนและควบคุมไม่ได้ ($HbA_{1c} \geq 8\%$) จำนวน 8 คนโดยเป็นตัวแทนของความหลากหลาย ทั้ง อายุ เพศ และทำการสัมภาษณ์จนกว่าจะได้ข้อมูลอิ่มตัว โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. เป็นผู้ป่วยนอกที่เข้ารับบริการตรวจรักษาในคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลลำพูน ไม่น้อยกว่า 1 ปี
2. ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นผู้ป่วยโรคเบาหวาน
3. ยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษา และอนุญาตให้ไปทำการสัมภาษณ์ที่บ้าน
4. ไม่มีความผิดปกติทางจิตใจ ความจำเสื่อม หรืออยู่ในสภาพที่สามารถรับรู้เข้าใจหรือให้ข้อมูลต่างๆ ได้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยและตัวผู้วิจัยในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกต เพื่อศึกษาตัวแบบการอธิบายความเจ็บป่วย (Explanatory model) ของผู้ป่วย

ในส่วนของตัวผู้วิจัย ได้นำเสนอตัวกับผู้ป่วยว่าเป็นเภสัชกรปฏิบัติงานในโรงพยาบาลลำพูน ต้องการศึกษาดังการอธิบายความเจ็บป่วยด้วยโรคเบาหวานในมุมมองของผู้ป่วยเพื่อความเข้าใจในการอธิบายโรคของผู้ป่วยและนำมาพัฒนาประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างบุคลากรทางการแพทย์กับผู้ป่วย โดยใช้ภาษาเหนือซึ่งเป็นภาษาที่ผู้ป่วยใช้ในชีวิตประจำวันในการสัมภาษณ์ ทำการสัมภาษณ์ที่บ้านของผู้ป่วยซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้ป่วยมีอำนาจมากกว่า และแต่งกายด้วยชุดสุภาพแต่ไม่ใช่ชุดฟอร์มทางสาธารณสุข เพื่อให้ผู้ป่วยรู้สึกผ่อนคลาย เป็นกันเองและยินดีให้ข้อมูล ในระหว่างการพูดคุย ผู้วิจัยวางบทบาทเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้ผู้ป่วยเล่าประสบการณ์และเป็นผู้ฟังที่ดี โดยไม่ได้โต้แย้งหรือหักท้วงเมื่อผู้ป่วยเล่าวิถีคิดหรือการดูแลตนเองที่ไม่ตรงกับคำแนะนำของบุคลากรทางการแพทย์และไปพบผู้ป่วยมากกว่า 1 ครั้งหากประเมินว่าผู้ป่วยไม่คุ้นเคยและยังไม่พร้อมให้ข้อมูลที่ตรงและลึกพอ

ในส่วนของ การสัมภาษณ์ มี 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วยเบาหวาน ประกอบด้วย อายุ เพศ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้และแหล่งรายได้ ศาสนา ลักษณะการอยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประวัติการเจ็บป่วยซึ่งได้แก่ ระยะเวลาการเป็นเบาหวานและโรคแทรกซ้อน

ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษา ตัวแบบการอธิบายความเจ็บป่วย (Explanatory model) ของผู้ป่วยเบาหวาน โดยสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการที่บ้านของผู้ป่วย ใช้ข้อมูลที่ได้จากส่วนที่ 1 เป็นการเปิดประเด็นคำถามแล้วถามไต่ตามคำตอบจนได้ข้อมูลที่อ้อมตัวควบคุมไปกับการสังเกตขณะเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดคำถามดังภาคผนวก ก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในส่วนที่ 2 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปในการวิจัยเชิงคุณภาพแบบอุปนัย (Analytic induction) และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดย

ใช้เทคนิคสามเส้า ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) คือการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาขึ้นเสนอแบบคำร้องขออนุญาตต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยสาขาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ศึกษาแนะนำตัวและสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วยเบาหวาน พร้อมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูลและชี้แจงให้ทราบว่า การตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมศึกษานี้จะไม่มีผลต่อผู้ป่วย คำตอบหรือข้อมูลจะถูกนำเสนอในภาพรวมเพื่อประโยชน์ทางวิชาการโดยไม่เปิดเผยชื่อ นามสกุล ที่อยู่ของผู้เข้าร่วมการศึกษารายบุคคล และสามารถแจ้งขอออกจากการศึกษาได้ก่อนที่การดำเนินการศึกษาจะสิ้นสุดลง โดยไม่ต้องให้เหตุผลหรือคำอธิบายใดๆ ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะไม่มีผลอย่างไรต่อตัวผู้ป่วยและครอบครัว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ผู้ศึกษาทำการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษาทำหนังสือขออนุญาตจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ประจำคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลลำพูน เพื่อรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีรวบรวมข้อมูล
2. ภายหลังจากได้รับอนุญาตแล้ว ผู้ศึกษาเข้าพบเจ้าหน้าที่ประจำคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลลำพูนเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา รายละเอียดในการรวบรวมข้อมูล และขอความร่วมมือในการศึกษา
3. ผู้ศึกษาแนะนำตัวและสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วยเบาหวานที่คลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลลำพูน พร้อมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอความร่วมมือและขออนุญาตไปทำการสัมภาษณ์ที่บ้านและพิทักษ์สิทธิของผู้ป่วย โดยผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่บ้านของผู้ป่วยในเวลาที่ผู้ป่วยสะดวก โดยเป็นช่วงนอกเวลาราชการ
4. หลังจากเก็บข้อมูลแต่ละวัน ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้ออกมาตรวจสอบความละเอียด ความถูกต้องครบถ้วนอีกครั้งเพื่อนำข้อมูลที่ได้ออกไปวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเรื่องเล่าจากประสบการณ์ชีวิตและความหมายของเบ้าหวานที่สัมพันธ์กับประสบการณ์ชีวิตนั้น แล้วจัดหมวดหมู่ตามความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจ

สถานที่ใช้ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากคลินิกเบ้าหวาน โรงพยาบาลลำพูน และบ้านของผู้ป่วย

ระยะเวลาที่ใช้ดำเนินการศึกษา

ตั้งแต่เดือน มกราคม – เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved